

O'ZBEKİSTON RESPUBLİKASI
OLIY VA O'RТА MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

«KELISHILDI»

Oliy va o'rta maxsus ta'lim
vazirligi

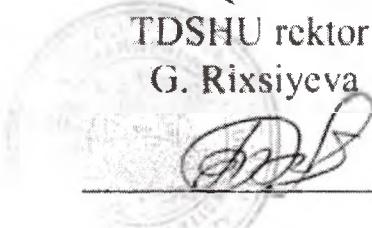

Kamirov

2021 y.

«TASDIQLAYMAN»

TDSHU rektori
G. Rixsiyeva

Rixsiyeva
«15» 07 2021 y.

5A231102 – Tashqi iqtisodiy faoliyat (tashqi savdo faoliyati)
magistratura mutaxassisligiga kiruvchilar uchun
maxsus (ixtisoslik) fanlaridan
D A S T U R

Toshkent - 2021

Annotatsiya

Dastur 5A231102-Tashqi iqtisodiy faoliyat (tashqi savdo faoliyati) magistratura mutaxassisligiga kiruvchilar uchun maxsus (ixtisoslik) fanlaridan 5231101 – Tashqi iqtisodiy faoliyat va 5231000 – Xorijiy mamlakatlar iqtisodiyoti va mamlakatshunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo‘yicha) ta’lim yo‘nalishining 2017-2018 o‘quv yili uchun tasdiqlangan o‘quv rejasidagi fanlar asosida tuzilgan.

Tuzuvchilar:

Husanov Ch.Q. – TDShU “Sharq mamlakatlari iqtisodiyoti, siyosati va turizmi” fakul’teti dekani, iqtisod fanlari nomzodi.

Qodirova Z.A. – TDShU “Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm” kafedrasи mudiri iqtisod fanlari bo‘yicha PhD

Taqrizchilar:

Kamilova M.X. - TDShU “Sharq mamlakatlari iqtisodiyoti” kafedrasи dosenti, iqtisod fanlari nomzodi

Zakirpva S.A. – Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi

Dastur Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 yil 01 iyuldagи 11-sonli majlisida muxokama qilingan va tasdiqlangan.

Kirish

Mazkur dastur Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti magistraturasining 5A231102-Tashqi iqtisodiy faoliyat (tashqi savdo faoliyati) mutaxassisligiga kirish imtihonlari uchun tuzilgan va unda 5231101 – Tashqi iqtisodiy faoliyat va 5231000 – Xorijiy mamlakatlar iqtisodiyoti va mamlakatshunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha) ta'lim yo'naliшlarining o'quv rejasidagi Tashqi iqtisodiy faoliyat asoslari va Tashqi iqtisodiy faoliyat asoslari fanlariga tegishli mavzular qamrab olingan.

Universitet magistratura mutaxassisliklarining barchasida mutaxassislikka mos fanlar bo'yicha kirish imtihonlari yozma ish shaklida o'tkaziladi. Yozma ishlar topshiriqlari uch qismdan iborat qilib belgilanadi va 100 ballik baholash mezonlari qo'llanadi:

- 1.Birinchi qism fanning umumnazariy masalalari – 30 ball;
- 2.Ikkinchi qism tegishli mamlakat yoki mintaqaga oid masalalar – 30 ball;
- 3.Uchinchi qism sharq tillaridan tegishli mazmun va hajmdagi matnlarning ona tiliga yozma tarjimasi – 40 ball.

100 ballik baholash mezonlari dastur nihoyasida keltiriladi.

Dastur magistratura mutaxassisligiga kiruvchilar uchun maxsus (ixtisoslik) fanlaridan 2017-2018 o'quv yili uchun tasdiqlangan o'quv rejasidagi fanlar asosida tuzilgan.

I. Tashqi iqtisodiy faoliyat asoslari

Tashqi iqtisodiy faoliyatning mohiyati. Tashqi iqtisodiy faoliyatni tashkil etish. Tashqi iqtisodiy aloqalarning asosiy shakllari. Tashqi iqtisodiy faoliyat rivojlanishining asosiy omillari. Mamlakatning tashqi iqtisodiy kompleksi. Tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish maqsadlari va tamoyillari. O'zbekistonda tashqi iqtisodiy faoliyatni davlat tomonidan tartibga soluvchi organlar. Tashqi iqtisodiy faoliyatni nodavlat tartibga solinishini tashkil etish. Boj ishi. O'zbekiston Respublikasi boj kodeksida foydalanimadigan asosiy tushunchalar. Boj to'lovlari, tariflari va ularning turlari. Tarif imtiyozlari. Tashqi iqtisodiy faoliyatda transportdan foydalinish zarurati. Asosiy transport vositalari orqali xalqaro yetkazib berishni tashkil etish. Transport sug'urtasi. Tashqi iqtisodiy faoliyatda marketing. Marketingning mohiyati, tamoyillari va usullari. Marketing ma'lumotlar bazasi va prognozlash. Marketing strategiyasini tanlash bosqichlari. Xorijiy investisiyalar ishtirokidagi korxonalar tuzishning asosiy maqsadlari. Xorijiy investisiyalar ishtirokidagi korxonalarini boshqarish. Xorijiy investisiyalarning tashkiliy shakllari. Xorijiy investisiyalar ishtirokidagi korxonalarini iqtisodiy samaradorligini aniqlash. Tashqi savdo shartnomalarining mohiyati, turlari va faoliyat mexanizmlari. Shartnomalarda tovar tarkibi, predmeti va miqdori. Tovarni qadoqlash va markalash. Xalqaro tovar birjalarida amalga oshiriladigan kelishuvlar. Xalqaro auksionlarda savdo operatsiyalarini amalga oshirish. Ilmiy-texnika hamkorligining asosiy shakllari. 'Nou-xau" va lisenziyalarni sotish

bo‘yicha opersiyalar. Ijara va lizing operatsiyalari. Moliyaviy lizing. Xorijiy mamlakatlarda tashqi iqtisodiy faoliyat xususiyatlari va rivojlanish yo‘nalishlari.

II. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar

Jahon iqtisodiy tizimi. Jahon xo‘jaligi taraqqiyotining asosiy bosqich va tendensiyalari. Jahon iqtisodiyotida baynalmillalashuv jarayoni, xalqaro mehnat taqsimoti (ixtisoslashtirish va kooperatsiya). Xalqaro uyushma (TMK)lar va ularning jahon iqtisodiyotida tutgan o‘rni va ahamiyati. Zamonaviy jahon iqtisodiyotidagi integrasjon jarayonlarning mohiyati, asosiy bosqichlari. Jahon moliyaviy tizimi. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tasnifi. Postindustrial rivojlanish bosqichi va ushbu jarayonning jahon iqtisodiyotiga ta’siri. Yangi industrial davlatlar. Tashqi qarz muammosi. Xalqaro iqtisodiy munosabatlarning turlari va shakllari. Xalqaro savdo nazariyasi; mutlaq va nisbiy afzallik vaziyatlari. Maxsus ishlab chiqarish omillari nazariyasi va xalqaro savdo. Ishlab chiqarish resurslari va tashqi savdo: Xeksher-Olin modeli. Tashqi savdoning standart modeli. Takomillashmagan raqobat va xalqaro savdo. Iqtisodiy o‘sish va xalqaro savdo. Xalqaro moliyaviy va iqtisodiy tashkilotlar. Jahon bozorida tovarlar va xizmatlar savdosi. Ishlab chiqarish omillarining xalqaro ko‘chib yurishi. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi. Xalqaro kredit. Xalqaro investisiyalar va transmilliy kompaniyalar. Valyuta bozori va valyuta kursi. Ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy siyosat. Ichki va tashqi muvozanat. Belgilab qo‘yilgan valyuta kursi sharoitida makroiqtisodiy siyosat. Suzib yuruvchi valyuta kursi sharoitida makroiqtisodiy siyosat.

Rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotining umumiy tavsifi. AQShning umumiy iqtisodiy-geografik tavsifi va mamlakatning jahon iqtisodiyotida tutgan o‘rni. AQSh iqtisodiyotining tarkibi va uning o‘ziga xos xususiyatlari. AQShning tashqi iqtisodiy aloqalari. Kanada iqtisodiyoti. Kanadaning umumiy iqtisodiy-geografik tavsifi va mamlakatning jahon iqtisodiyotida tutgan o‘rni. Kanada makroiqtisodiy rivojlanish modeli. Kanada mehnat bozorining o‘ziga xos xususiyatlari. Kanadaning tashqi iqtisodiy aloqalari. XX asrning ikkinchi yarmida G‘arbiy Yevropa mamlakatlari iqtisodiy rivojlanishining umumiy tavsifi. Yevropaning yetakchi mamlakatlari iqtisodiyoti. Yevropada integrasjon jarayonlar. G‘arbiy Yevropa mamlakatlari iqtisodiyotida tarkibiy o‘zgarishlar. Yaponianing umumiy iqtisodiy-geografik tavsifi va rivojlanish xususiyatlari. Yaponiya iqtisodiyotining tarmoq tarkibi. Yaponianing tashqi iqtisodiy aloqlari. Rivojlanayotgan mamlakatlarga umumiy tavsif. Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiy taraqqiyotida tabiiy va aholi resusrlarining o‘rni. Rivojlanayotgan mamlakatlarning xalqaro kapital harakatidagi o‘rni. Janubiy-Sharqiy Osiyoning (JShO) yangi industrial mamlakatlari. JShO ning yangi industrial mamlakatlarining AQSh va yaponiya bozorlari tomon yo‘nalishining afzalliklari. Yangi industrial mamlakatlarida yuqori iqtisodiy rivojlanish sur’atlarining sababalari. Yangi industrial mamlakatlarda samarali iqtisodiy siyosat. Osiyo - Tinch okeani (OTO) mintaqasi mamlakatlari iqtisodiy rivojlanishining o‘ziga xos xususiyatlari va mintaqada davlatlararo hamkorlikni rag‘batlantiruvchi omillar. Eksportga asoslangan taraqqiyot siyosati. OTO mintaqasidagi xalqaro hamkorlik iqlimi.

Xitoy Xalq Respublikasi (XXR)ning iqtisodiy-geografik tavsifi. XXR iqtisodiy taraqqiyot modelining o‘ziga xos xususiyatlari. XXRning tashqi iqtisodiy aloqalari. O‘zbekiston va XXR o‘rtasidagi savdo hamkorlik aloqalari. Hindistonning iqtisodiy-geografik tavsifi. Hindiston iqtisodiy taraqqiyot modelining o‘ziga xos xususiyatlari. Hindistonning tarmoq tarkibi. Hindiston tashqi iqtisodiy aloqalari. O‘zbekiston va Hindiston o‘rtasidagi savdo hamkorlik aloqalari. MDH mamlakatlarining iqtisodiy-geografik tavsifi. MDH mamlakatlari milliy iqtisodiyoti tarkibi va undagi o‘zgarishlar. MDH mamlakatlarida bozor munosabatlariga o‘tishning o‘ziga xos xususiyatlari. MDH mamlakatlarida tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi. MDH mamlakatlarida mehnat bozori rivojlanishining o‘ziga xos jihatlari. MDH mamlakatlarining jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvi yo‘nalishlari. MDH mamlakatlari tashqi iqtisodiy aloqalari.

III. MUTAXASSISLIKKA OID MATNNI O‘RGANILGAN SHARQ TILIDAN ONA TILIGA TARJIMA QILISH (600-800 b.b.)

Magistraturaga qabul sinovlarining birinchi bosqichida mutaxassislik fanlaridan yozma ishlar topshiriqlari bo'yicha talabalar bilimini baholash mezonlari

Qabul sinovlarini baholash uchun maksimal baho - **100 ball** etib belgilanadi.

Mutaxassislik fanlari bo'yicha kirish sinovi biletlarining har birida 3 tadan savol bo'lib, ular quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

1. Birinchi va ikkinchi savollar mutaxassislik fanlariga tegishli bo'ladi. Ularning har biriga yozilgan javoblarni baholash **30 ball** doirasida amalga oshiriladi.

Savol bo'yicha javoblarni baholash quyidagi jihatlarni hisobga olgan holda amalga oshiriladi:

- nazariy va amaliy bog'liqlikda yoritilgan;
- mazmunni yoritishda mustaqil ilmiy mushohada yuritish iqtidori mavjudligi;
- nom va ilmiy atamalarni bilish darajasi;
- keltirilgan faktlarning hozirgi davrdagi jarayonlar, o'zgarishlar bilan o'zaro aloqadorlikda ochib berilganligi, chuqr ilmiy tahlil etilgan hamda xronologik jihatdan to'g'ri yoritilganligi;
- muammoni tizimli mustaqil tahlil qilganligi, o'z fikrini erkin va mustaqil ifoda eta olganligi.

BAHOLASH SHKALASI:

1. Fikr aniq va izchil ifodalangan, barcha savollar mutlaqo to'liq yoritilgan va bunda tegishli ilmiy adabiyotlarga tayanilgan va har tomonlama chuqr asoslangan javoblarga **26-30 ballgacha - a'lo** baho qo'yiladi.

2. Savolga nisbatan to'liq javob berilgan, fikr izchil ifodalangan, lekin bunda tegishli ilmiy va uslubiy adabiyotlarga kamroq e'tibor berilgan bo'lsa, **21-25 ballgacha - yaxshi** baho qo'yiladi.

3. Savolga qisman javob bera olgan va ma'lum darajada ilmiy, o'quv-uslubiy adabiyotlaridan foydalangan bo'lsa, **17-20 ballgacha - qoniqarli** baho qo'yiladi.

4. Fikr aniq ifoda etilmagan, savolga qisman bo'lsada to'g'ri javob berilmagan, tegishli ilmiy, o'quv-uslubiy adabiyotlardan mutlaqo foydalanimagan javoblar uchun **0-16 ballgacha - qoniqarsiz** baho qo'yiladi.

2. Uchinchi savol bo'yicha mutaxassislikka oid (ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, madaniy, badijiyl) mavzulardagi va 600 belgi atrofidagi hajmga ega sharq tilidagi matnni ona tiliga tarjima qilinadi.

Yozma tarjimani baholashda **40 ballik mezon qo'llanadi**. Matn tarjimasi quyidagi mezon asosida baholanadi:

BAHOLASH SHKALASI:

a) matnni to'liq 100% tarjima qilsa	40 ball
b) 90 % tarjima qilsa	36 ball
v) 80% tarjima qilsa	32 ball

g) 70% tarjima qilsa	28 ball
d) 60% tarjima qilsa	24 ball
e) 50% tarjima qilsa	20 ball
j) 50% dan kam tarjima qilsa	0 ball

Tarjima hajmidan kelib chiqib, baholashda oraliq ballar korsatkichlari ham qollanishi mumkin.

Yozma ish natijalari bo'yicha sinov yakunida yig'ilgan ballar jamlanadi va quyidagicha baholanadi:

1. 86 - 100 ballgacha – “a'lo”;
2. 71 - 85 ballgacha – “yaxshi”;
3. 56 – 70 ballgacha – “qoniqarli”;
4. 0 – 55 ballgacha – “qoniqarsiz”

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 2016. – 56 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – 104 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлиги гарови. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – 48 б.
4. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – 488 б.
5. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд. /Ш.М.Мирзиёев. – Т.: Узбекистон, 2017. – 592 б.
6. Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд. /Ш.М.Мирзиёев. – Т.: Узбекистон, 2018. – 512 б.
7. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуг халқнинг иши ҳам улуг, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. 3-жилд. /Ш.М.Мирзиёев. – Т.: Узбекистон, 2019. – 400 б.
8. А.Алимов, М. Курбанова. Ташқи иқтисодий фаолият асослари. Дарслик.Т.2018.-776-б.
9. Мировая экономика и международные экономические отношения:учебник под.ред. А.С. Булатова.:Magistr, 2017. – 654 с.
10. АСЕАН – движущая сила региональной интеграции в Азии. Монография. М.2018.
11. Vaxabov A.V. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. Darslik / A.V.Vaxabov, D.A.Tadjibayeva, Sh.X.Xajibakiyev – Toshkent: Baktria press, 2015. – 584 b.
12. Внешнеэкономическая деятельность в 2 ч. Часть 1. 2-е изд., пер. и доп. Учебник для бакалавриата и магистратуры.М.2018.
13. Погорлецкий А.И. Мировая экономика и международные экономические отношения. Учебник для академического бакалавриата. – М.: 2018. – 499с.
14. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебник / под ред. В.К. Поспелова. — М. : ИНФРА-М, 2017. — 370
15. Костин А., Прокушев Е. Внешнеэкономическая деятельность. Учебник и практикум.Учеб.пос.М.2016.
16. Мокров Г.Г. Евразийский экономический союз. Общий рынок: формирование, регулирование, защита. Монография.М.2018.